
Верховний
Суд

Касаційний господарський суд

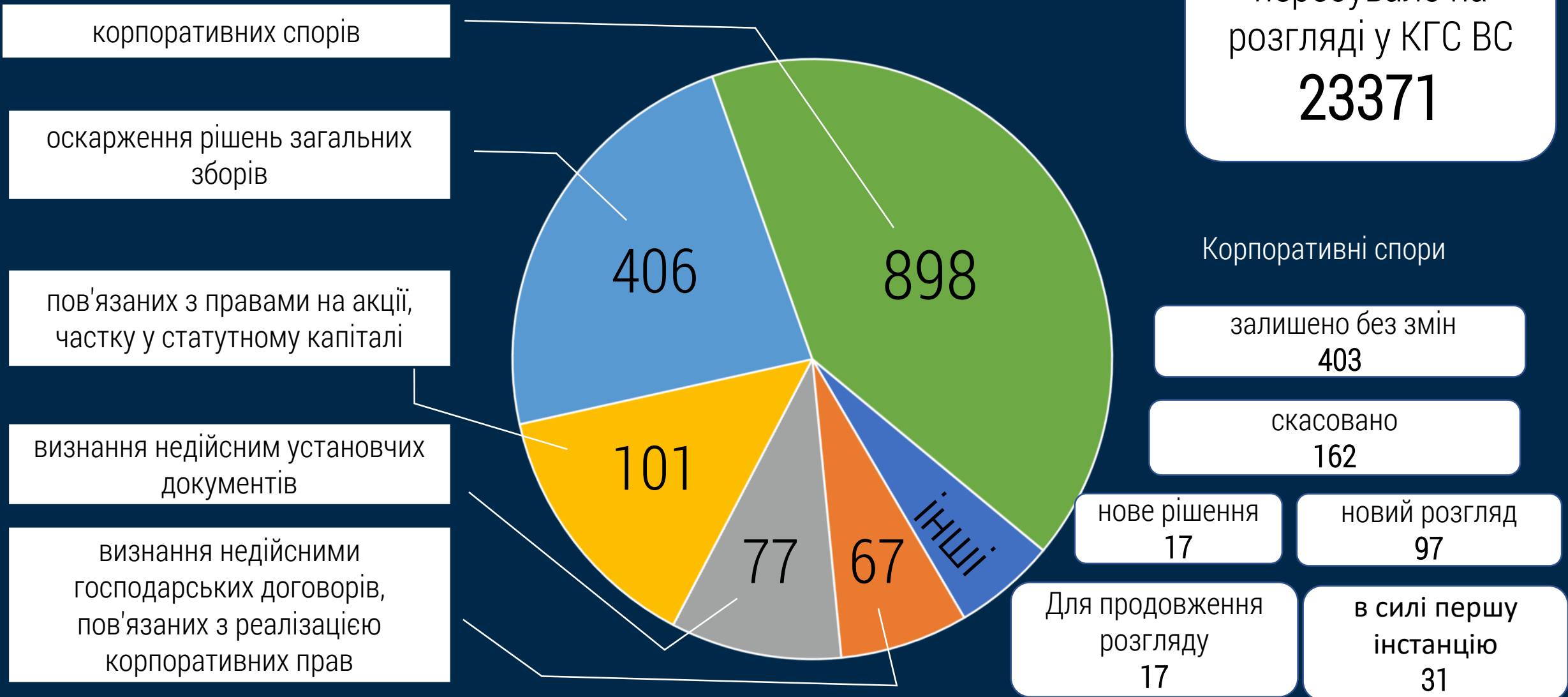
Актуальна практика Верховного Суду у корпоративних спорах

Ігор Ткач

Суддя Верховного Суду

Корпоративні спори, розглянуті Касаційним господарським судом у складі Верховного Суду 2018 – I півріччя 2019

Застосування пункту 3 Прикінцевих та перехідних положень Закону України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю"

Пункт 3 Прикінцевих та перехідних положень Закону України № 2275-VIII

✓ Протягом року з дня набрання чинності цим Законом положення статуту товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, що не відповідають цьому Закону, є чинними в частині, що відповідає законодавству станом на день набрання чинності цим Законом. Цей пункт не застосовується після внесення змін до статуту товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю.

Пункт 3 Прикінцевих та перехідних положень Закону України № 2275-VIII

- ✓ Протягом року з дня набрання чинності Закону України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю" товариства можуть здійснювати свою діяльність на підставі положень статуту в редакції, яка діє на момент набрання чинності цим Законом, за умови, що положення такого статуту відповідають чинному на той момент законодавству, зокрема, Закону України "Про господарські товариства".
- ✓ Якщо протягом "перехідного періоду" (одного року з дня набрання чинності законом) товариство вносить зміни до статуту, така редакція статуту товариства після внесення змін повинна відповідати Закону України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю".
- ✓ Якщо товариство не внесе відповідні зміни до статуту через рік після набрання чинності Закону України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю", то у такому разі положення статуту, які не відповідають цьому Закону, не застосовуються, натомість учасники товариства повинні керуватися нормами Закону України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю".

постанови КГС ВС у справах № 922/3010/18 та №914/1631/18

Висновки Великої Палати Верховного Суду

Спосіб відступлення учасником товариства своєї частки у статутному капіталі товариства

✓ ВП ВС відступила від висновків, викладених постанові ВСУ у справі № 33/45-09-1388 від 22.12.2009:

Спосіб відступлення учасником товариства своєї частки іншим учасникам обирається її власником, і прийняття загальними зборами рішення про перерозподіл часток у статутному капіталі ставиться в залежність від волевиявлення власника перерозподіленої частки, а не від способу відступлення частки учасником товариства, оскільки закон допускає відступлення як шляхом укладення угод, так і іншим чином. При з'ясуванні змісту положення «іншим чином» стосовно цього спору треба виходити з того, що для прийняття зборами рішення важливо, що власник частки може реалізувати своє право на її часткове зменшення у будь-який спосіб, не заборонений законом.

постанова ВП ВС у справі № 909/1294/15

Спосіб відступлення учасником товариства своєї частки у статутному капіталі товариства

- ✓ Відступлення учасником ТОВ частки у статутному капіталі товариства, передбачене ст.147 ЦК України та ст.53 Закону України «Про господарські товариства», є відчуженням частки. Таке відчуження потребує волевиявлення особи, яка відчужує частку, й особи, яка приймає частку у власність. Відступлення (відчуження) частки не є самостійним непоіменованим видом договору, оскільки відбувається шляхом укладання договору купівлі-продажу, міни, дарування тощо.

постанова ВП ВС у справі № 909/1294/15

Оскарження правочину, укладеного товариством, за позовом учасника товариства

✓ ВП ВС відступила від висновків, викладених постанові КГС ВС у справі № 923/20/17 від 02.05.2018:

укладення директором товариства договорів, сума яких перевищує визначену в статуті суму, без передбаченої статутом згоди загальних зборів товариства, порушує корпоративні права позивача на управління справами такого товариства, які полягають у наданні згоди учасниками товариства, оформленої рішенням загальних зборів учасників, на укладання таких договорів.

постанова ВП ВС у справі № 916/2084/17

Оскарження правочину, укладеного товариством, за позовом учасника товариства

- ✓ Повноваження органу управління товариства, який діє від імені товариства, не можна ототожнювати з корпоративними правами його учасників, які діяти від імені товариства права не мають.
- ✓ Підписання виконавчим органом товариства договору з іншою особою без передбаченої статутом згоди вищого органу цього товариства може свідчити про порушення прав та інтересів самого товариства у його відносинах з іншою особою – стороною договору, а не корпоративних прав його учасника.
- ✓ Підписання генеральним директором ТОВ оспорюваних договорів без передбаченої статутом згоди загальних зборів цього товариства може порушувати права та інтереси цього товариства, а не корпоративні права позивача.

постанова ВП ВС у справі № 916/2084/17

Правові позиції Касаційного господарського суду у корпоративних спорах

Застосування судами ефективного способу захисту

- ✓ Застосування конкретного способу захисту цивільного права залежить як від змісту права чи інтересу, за захистом якого звернулася особа, так і від характеру його порушення, невизнання або оспорення. Такі право чи інтерес мають бути захищені судом у спосіб, який є ефективним, тобто таким, що відповідає змісту відповідного права чи інтересу, характеру його порушення, невизнання або оспорення та спричиненим цими діями наслідкам.
- ✓ Ефективний спосіб захисту повинен забезпечити поновлення порушеного права, бути адекватним наявним обставинам.

постанови КГС ВС у справах №914/921/18 та №918/370/18

Недійсним може бути визнано рішення загальних зборів учасників товариства, а не протокол

- ✓ Встановивши доведеність позивачем відповідно до вимог ст. 74 ГПК України порушення його прав рішеннями позачергових загальних зборів, оформлених протоколом № 23/04-18 від 23.04.2018, суди здійснили захист прав позивача шляхом визнання недійсним рішення позачергових загальних зборів учасників ТОВ “Львівський механізатор-538”, оформленого протоколом №23/04-18 від 23.04.2018. У цьому випадку господарські суди діяли “як суди встановленні законом” і доводи касаційних скарг вказаного не спростовують.
- ✓ Судові рішення ухвалено на підставі ст.5 ГПК України з дотриманням принципів справедливості, добросовісності, розумності, передбачених ст.3 ЦК України.

Оскарження акта приймання-передачі майна

✓ Надаючи належну оцінку акту приймання приймання-передачі майна, суди дійшли обґрунтованого висновку про те, що **акт приймання-передачі майна до складу статутного фонду** є правочином, який підтверджує волевиявлення сторін, має юридичні наслідки – набуття та припинення права власності на нерухоме майно.

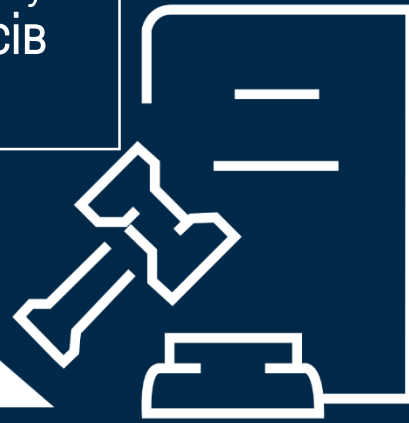
✓ Отже, такий двосторонній акт у цих правовідносинах свідчить про погоджену дію шляхом волевиявлення обох сторін цього двостороннього правочину на набуття певних цивільних прав та обов'язків. Оскарження правочину, оформленого актом (у розумінні ст. 202 ЦК України) в цьому випадку є **належним способом захисту цивільних прав та обов'язків** в розумінні ст. 16 ЦК України, ст. 20 ГК України.

Неналежний спосіб захисту прав господарського товариства

- ✓ Учасником товариства не може бути саме товариство, навіть якщо воно придбало частку учасника на підставі ст. 53 Закону України “Про господарські товариства”, оскільки це суперечить сутності корпоративних правовідносин.
- ✓ Володіння товариством часткою у своєму статутному капіталі, в силу приписів ст. 53 Закону України “Про господарські товариства” і відповідних положень статуту товариства, є обмеженим як тимчасовістю (один рік з моменту придбання з обов'язком продажу частки або зменшення статутного капіталу), так і порядком корпоративного управління (неможливість голосування на загальних зборах цього товариства).
- ✓ Відповідачем у справах про визнання недійсним рішення загальних зборів є господарське товариство, а не його окремі учасники (акціонери), оскільки відповідне рішення є результатом волевиявлення не окремого учасника, а загальних зборів учасників як органу товариства. Законодавство не передбачає захисту прав та законних інтересів господарського товариства у спосіб визнання недійсним свого ж рішення.

постанова КГС ВС у справі № 905/691/18

Переважне право на купівлю частки у статутному капіталі ТОВ

- ✓ Переважне право не поширюється на відносини зменшення статутного капіталу за рішенням загальних зборів учасників товариства.
- ✓ Чинним законодавством не передбачено будь-які попередні умови та способи обмеження права загальних зборів на прийняття рішення щодо зменшення розміру статутного капіталу товариства у зв'язку із відмовою товариства у прийнятті до нього спадкоємця учасника, що помер.
- ✓ Не йдеться як про вирішення питання про придбання самим товариством частки учасника (навпаки, було прийнято рішення щодо зменшення статутного капіталу), так і про відчуження частки іншим учасникам або третім особам. Норма ч.5 ст.53 Закону України "Про господарські товариства" не застосовується до спірних правовідносин.

постанова КГС ВС у справі № 910/7633/18

Трансформація корпоративних прав

- ✓ Вихід учасника з товариства має наслідком припинення корпоративних правовідносин між учасником і товариством, і з моменту виходу учасник втрачає право брати участь в управлінні товариством.
- ✓ Натомість правовим наслідком виходу учасника з товариства є виникнення у нього майнових прав на отримання вартості частини майна товариства, пропорційної його частці у статутному капіталі, виплата якої проводиться в порядку і в строки, встановлені законом.
- ✓ Таким чином, з моменту виходу учасника з товариства відбувається трансформація корпоративних прав **в майнові права на отримання вартості частини майна.**

постанова КГС ВС у справі № 922/2447/18

Верховний
Суд

Касаційний господарський суд

Дякую за увагу!

